

The article considers the problem of humanistic attitude to man education by means of theater arts. The analysis of the contemporary Ukrainian Pedagogical Research was made.

Keywords: *upbringing, humanism, art, theater.*

Лохіна Д. Г. – аспірантка кафедри педагогіки Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Луганськ, Україна)

Рецензент – член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор Г.П. Шевченко

УДК 378.035.6

ПРОБЛЕМИ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

О.В. Мельнікова

У статті проаналізовано основні поняття і проблеми патріотичного виховання молоді та виявлена його роль для суспільства та нащадків. Проаналізовано цінності сучасної молоді. Було розглянуто поняття «патріотизм» та його сутність.

Ключові слова: *патріотизм, патріотичне виховання, духовні цінності, батьківщина, традиція, об'єднання, державний патріотизм, міжнаціональні відносини, духовно-моральна сфера, формування національної самосвідомості.*

Проблема патріотичного виховання сучасною молоді є дуже актуальною для формування цілісних особистостей та громадян. Патріотичне виховання допомагає молоді самореалізуватися у суспільстві та надає можливість прагнути кращого майбутнього для кожної людини та суспільства в цілому.

Цю проблему вивчали такі видатні вчені, як А.Н. Вирщіков, М.Б. Кусмарцев, Г.К. Селевко, І.А. Ільїн, К.Д. Ушинський, та ін.

Актуальність сучасного патріотичного виховання та його головна проблема – відсутність сформованої патріотичної ідеї серед молоді.

Головною метою є формування патріотичної ідеї у молоді, повернення духовних цінностей.

Останнім часом ми можемо спостерігати, як різко підвищився рівень злочинності у молодіжному середовищі. На жаль, за останні 10 років ми втратили можливість правильно націлити і виховати патріотичний дух молоді, тим самим не сформувавши у ній відповідальних громадян нашої країни.

Наразі більшого мірою нав'язуються пріоритети земних інтересів над моральними і релігійними цінностями, а також патріотичними почуттями. Традиційні основи виховання і освіти підміняються більш сучасними західними: християнські цінності – загальнолюдськими цінностями гуманізму; педагогіка поваги до старших і спільної праці – розвитком творчої егоїстичної особистості; цнотливість, помірність, самообмеження – вседозволеністю і задоволенням своїх потреб; любов і самопожертва – західного психологією самоствердження; інтерес до вітчизняної культури – внятковим інтересом до іноземних мов та іноземних традицій.

Багато вчених відзначають, що криза відбувається в душах людей. Система колишніх духовних цінностей і орієнтирів втрачена, а нові – поки не вироблені. У свою чергу поширюється система неправдивих цінностей «масової» культури і субкультур (готи, панки, емо, скінхеди та ін): споживацтво, розваги, культ сили, агресія, вандалізм, свобода без відповідальності, спрощенство.

Звідси одним з гострих питань є питання патріотичного виховання сучасної молоді. Бути патріотом – природна потреба людей, задоволення якої виступає як умова їхнього матеріального і духовного розвитку, утвердження гуманістичного способу життя, усвідомлення своєї історичної культурної, національної і духовної приналежності до Батьківщини і розуміння демократичних перспектив її розвитку в сучасному світі.

Розуміння патріотизму має глибоку теоретичну традицію, що йде корінням в глибину століть. Вже у Платона є міркування про те, що батьківщина дорожче батька і матері. У більш розробленому вигляді любов до Батьківщини як вища цінність розглядається в працях таких мислителів, як М. Макіавеллі, Ю. Крижанич, Ж.-Ж. Руссо, І.Г. Фіхте.

Ідея патріотизму як основа об'єднання земель Батьківщини в боротьбі проти спільного ворога вже чітко звучить і в «Повісті временних літ». У міру визволення країни від чужоземного ярма і формування єдиної держави патріотичні ідеї знаходять матеріальну основу і стають однією з форм прояву державного патріотизму, найважливішим напрямом в діяльності державних і громадських інститутів.

Багато мислителів і педагогів минулого, розкриваючи роль патріотизму в процесі особистісного становлення людини, вказували на їхній багатосторонній формувальний вплив. Так, наприклад, К.Д. Ушинський вважав, що патріотизм є не тільки важливим завданням виховання, але й могутнім педагогічним засобом: «Як немає людини без самолюбства, так немає людини без любові до батьківщини, і ця любов дає вихованню вірний ключ до серця людини і могутню опору для боротьби з його поганими природними, особистими, сімейними і родовими нахилами».

І.А. Ільїн писав: «Люди інстинктивно, природньо і непомітно звикають до навколишнього середовища, до природи, до сусідів і культури своєї країни, до побуту свого народу. Але саме тому духовна сутність патріотизму залишається майже завжди за порогом їхньої свідомості. Тоді любов до батьківщини живе в душах у вигляді нерозумної, невизначеної схильності, яка то зовсім завмирає і втрачає свою силу, поки немає належного подразника (в мирні часи, в епохи спокійного побуту), то спалахує сліпою пристрастю, пожежею переляканого і жорстокого інстинкту, здатного заглушити в душі і голос совісті, і почуття міри і справедливості, і навіть вимоги елементарного сенсу».

У тлумачному словнику В.І. Даля слово «патріот» означає «любитель батьківщини, ревнитель про благо її, отчизнолюб, отчественнік або отчизнік». Патріотизм як якість особистості проявляється в любові і повазі до своєї Вітчизни, співвітчизників, відданості, готовності служити своїй Батьківщині. У Педагогічному енциклопедичному словнику дається таке визначення патріотизму: «... любов до батьківщини, до рідної землі, до свого культурного у середовища. З цими природними підставами патріотизму як природного почуття поєднується його моральне значення як обов'язка й чесноти. Ясна свідомість своїх обов'язків стосовно батьківщини і правильне їхне

виконання утворюють чесноти патріотизму, які здавна мали і релігійне значення ...».

Патріотизм – це духовне явище, яке має велику стійкість, довго зберігається в народі при його знищенні, а в 3-4 покоління вмирає. Істинний духовний в своїй основі патріотизм передбачає безкорисливе, самовіддане служіння Батьківщині. Він був і залишається моральним і політичним принципом, соціальним почуттям, зміст якого виражається в любові до своєї Вітчизни, гордості за її минуле і сьогодення, прагнення і готовності її захищати. Патріотизм – одне з найбільш глибоких почуттів, закріплених віками боротьби за свободу і незалежність батьківщини.

Патріотизм є елементом як суспільної, так і індивідуальної свідомості. На рівні суспільної свідомості під патріотизмом мається на увазі національна і державна ідея єдності і неповторності цього народу, яка формується на основі традицій, стереотипів, історії і культури кожної конкретної нації. На рівні індивідуальної свідомості патріотизм переживається як любов до Батьківщини, гордість за свою країну, прагнення пізнати, зрозуміти й поліпшити її. Таким чином, патріотизм є однією із складових елементів структури суспільної свідомості, в якій відображено ставлення особистості до Батьківщини, до народу.

Істинний патріотизм, по суті гуманістичний, включає в себе повагу до інших народів і країн, до їхніх національних звичаїв і традицій і нерозривно пов'язаний з культурою міжнаціональних відносин. В цьому сенсі патріотизм і культура міжнаціональних відносин найтіснішим чином пов'язані між собою, виступають в органічній єдності і визначаються в педагогіці як така моральна якість, яка включає в себе потребу віддано служити своїй батьківщині, прояв до неї любові і вірності, усвідомлення і переживання її величчя і слави, свого духовного зв'язку з нею, прагнення берегти її честь і гідність, практичними справами зміцнювати могутність і незалежність.

Таким чином, патріотизм включає в себе: почуття прихильності до тих місць, де людина народилася і виросла; шанобливе ставлення до мови свого народу; турботу про інтереси великої і малої Батьківщини; усвідомлення обов'язку перед Батьківщиною, відстоювання її честі та гідності, свободи і незалежності; прояв громадянських почуттів і збереження вірності Батьківщині; гордість за соціальні, економічні, політичні, спортивні та культурні досягнення своєї країни; гордість за свою Вітчизну, за символи держави, за свій народ; шанобливе ставлення

до історичного минулого Батьківщини, свого народу, його звичаїв і традицій; відповідальність за долю Батьківщини і свого народу, їхнє майбутнє, виражене у прагненні присвячувати свою працю, здібності зміцненню могутності і розквіту Батьківщини; гуманізм, милосердя, загальнолюдські цінності, тобто істинний патріотизм передбачає формування і його тривалий розвиток цілого комплексу позитивних якостей. Основою цього розвитку є духовно-моральний та соціокультурний компоненти. Патріотизм виступає в єдності духовності, громадянськості та соціальної активності особистості, яка усвідомлює свою нероздільність, нерозривність з Вітчизною.

Принципи патріотизму – одна з форм вираження духовно-моральних та ідейних вимог, в найбільш загальному вигляді розкриває зміст служіння Батьківщині, існуючого в сучасному суспільстві. Вони висловлюють основоположні вимоги, що стосуються суті служіння Батьківщині, забезпечення єдності інтересів людини, колективу, характеру взаємин між людьми в суспільстві, державі, визначають загальний напрям діяльності людини і лежать в основі приватних, конкретних норм поведінки. Щодо цього вони є критеріями моральності, культури, патріотизму і громадянськості.

Принципи патріотизму мають загальне значення, охоплюють всіх людей, закріплюють основи культури їхніх взаємовідносин, створювані у тривалому процесі історичного розвитку кожного конкретного суспільства. До основних принципів відносять національно-ідеологічні, суспільно-державні, соціально-педагогічні.

Патріотичне виховання – формування духовно-моральних, громадянських і світоглядних якостей особистості, які проявляються в любові до Батьківщини, до свого дому, в прагненні й умінні берегти і примножувати традиції, цінності свого народу, своєї національної культури, своєї землі. Загальна мета патріотичного виховання, на думку Г.К. Селевко, – виховувати у підростаючого покоління любов до Батьківщини, гордість за свою Вітчизну, готовність сприяти її процвітанню і захищати у разі потреби. Патріотизм проявляється в дитячому віці, розвивається і збагачується в соціальній, особливо духовно-моральній сфері життя. Вищий рівень розвитку почуття патріотизму нерозривно пов'язаний з активною соціальною діяльністю, діями і вчинками, здійснюваними на благо Вітчизни і на основі демократичних принципів розвитку громадянського суспільства.

Слід зазначити, що патріотизм виступає в єдності духовності, громадянськості та соціальної активності особистості, яка усвідомлює свою єдність з Вітчизною. Він формується під впливом багатьох факторів: в процесі навчання і соціалізації підростаючого покоління, однак головну роль при цьому відіграє виховання. Адже воно завжди робило вирішальний вплив на становлення особистості і, відповідно, на благополуччя цілого суспільства. При цьому слід враховувати, що головним творцем виховної системи є сам народ.

Отже, підбиваючи підсумки, хотілося б відзначити, що у вирішенні проблем громадянсько-патріотичного виховання сучасного покоління повинна в першу чергу брати участь сама молодь, усвідомлюючи всю важливість своєї участі в житті Батьківщини, любити, знати і поважати її культуру, традиції та історію. Однак спрямувати дії молоді у потрібне русло має як держава, так сім'я, школа і ВУЗ. Їх основне завдання полягає у взаємодії з метою формування національної самосвідомості, громадянськості й патріотизму у сучасній молоді.

Література

1. Выршиков А.Н., Кусмарцев М.Б. Патриотическое воспитание молодёжи в современном российском обществе / Монография. –/ Выршиков А.Н. Волгоград: НП ИПД «Авторское перо», 2006. – 172 с.
2. Выршиков А.Н., Кусмарцев М.Б. Служение Отечеству как смысл российского патриотизма. Научно-популярное издание. - / Выршиков А.Н. , Кусмарцев М.Б. Волгоград: НП ИПД «Авторское перо», 2005. – 119 с.
3. Даль В.И. Толковый словарь живого великорусского языка. –/ Даль В.И. М., 1955.
4. Ильин И.А. Путь к очевидности. М.: Республика, 1993. – 431 с. (Мыслители XX века). – С. 218.
5. Педагогический энциклопедический словарь / Гл. ред. Б.М. Бим-Бад – М.: Большая Российская энциклопедия, 2003.
6. Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных технологий: В 2 т. / Г.К. Селевко. – М.: НИИ школьных технологий, 2006. – Т. 2. – 816 с. – (Серия «Энциклопедия образовательных технологий»).
7. Теория воспитания. Лабораторно-практические занятия для студентов: Учебное пособие / Под ред. И.А. Тютьковой. – М.: «РИО» Мособлупрполиграфиздата, 2000. – 173 с.
8. Ушинский, К.Д. Избранные педагогические сочинения: В 2 т. – М., 1974.
9. Харламов, И.Ф. Педагогика: Учеб.пособие. – М.: Высш. шк., 1999. – 512 с.

В статье проанализированы основные понятия и проблемы патриотического воспитания молодежи и выявлена его роль для общества и потомков. Проанализированы ценности современной молодежи. Были рассмотрены понятие «патриотизм» и его сущность.

Ключевые слова: патриотизм, патриотическое воспитание, духовные ценности, родина, традиция, объединения, государственный патриотизм, межнациональные отношения, духовно-нравственная сфера, формирование национального самосознания.

The article analyzes the basic concepts and problems of patriotic education of youth and found its role in society and posterity. Values of contemporary youth and the notion of patriotism and its essence were analyzed.

Keywords: patriotism, patriotic education, spiritual values, home, tradition, union, state patriotism, international relations, spiritual and moral sphere, the formation of national consciousness.

Мельнікова О. В. – студентка магістратури кафедри педагогіки вищої школи, філологічного факультету, Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Луганськ, Україна)

Рецензент- професор, доктор філологічних наук, Зеленов Є.А.

УДК 373.553

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ЗАГАЛЬНОЮ СЕРЕДНЬОЮ ОСВІТОЮ РЕГІОНУ

М.В. Набок

В статті обґрунтовуються концептуальні засади оцінювання ефективності управління загальною середньою освітою регіону в сучасних умовах.

Ключові слова: ефективність управління, концептуальні засади, загальна середня освіта, регіон.

Накопичений протягом останнього двадцятиріччя досвід управління освітою та аналітичний матеріал дозволяє стверджувати, що: